

ВУРАК.

АНТИН МИХАЙЛОВИЧ

На
дальших
континентах

ВИДАВНИЦТВО ЗАГРАВА

diasporiana.org.ua

Популярна бібліотека
Книжка Ч. 7.

АНТІН МИХАЙЛОВИЧ

**на інших
континентах**

**короткий довідник про
Америку, Австралію і Африку**

Фельдкірх—Форарльберг
ВИДАВНИЦТВО »ЗАГРАВА«
1946

Обгортка роботи артисти-маляра
Юрія Кульчицького

ВСТУП.

Друга світова війна прокотилася по всій Європі. Вдруге орди „цивілізованого народу“, який вважав себе за „єдину, богом обрану націю“ до панування над світом, пройшли і по нашій споконвіку політій кров'ю землі, залишаючи за собою лише згарища й смерть. Мільйони людей українського народу на всьому шляху цього варварського походу загинуло, мільйони залишились бездомними, сотні тисяч вивезено на каторжні роботи, до концентраційних таборів на певну смерть. У всіх сторонах світу опинились десятки й сотні тисяч наших людей, де живуть на ласці й неласці чужих народів, без всяких виглядів на майбутнє, очікуючи, що от, знайдеться якийсь добрий „дядя“ і покличе до себе. Десятки й сотні тисяч живе і далі по таборах в надії на якесь спасіння, що має прийти відкілясь...

Загальне знищення, обідніння мас, мешканева й харчева кризи, безробіття, як наслідок кожної війни, панують над світом. Все це викликає неспокій, непевність завтрашнього дня. Не хочеться вірити в те, що після такої жорстокої війни мало б початися нове, ще гірше винищувиння. Не треба забувати, що ми живемо в еносі атомової бомби й атомої енергії та інших винаходів, які застосовані для озброєння погрожують всьому людству повною загладою. А вже ж не для поліпшення долі людства застосується все те, що винайшла наука й техніка підчас світової війни.

Неспокій у світі й страх перед завтрашнім днем, бажання знайти якийсь спокійний куток, де можнаби взятися за роботу не побоючись, що через якийсь час всі наслідки своєї праці загинуть через нову війну чи революцію, породили в масах мільонів людей всіх народів європейських країн бажання визволитися від усього, що пригнічує людину й шукати в інших країнах других континентів кращої долі.

За неповними підрахунками, з Європи бажає виїхати около десяти мільонів людей,

не враховуючи тут східної та південно-східної Європи, відкіля немає будь-яких даних на цю тему. Немов тісно стало цим масам людей на цьому континенті, немов немає змоги застосувати своїх сил і рук для праці над відбудовою руїни...

В середній та західній Європі, в Австрії, Німеччині, Франції, Бельгії та Голляндії живе около пів мільона українців приватно чи в таборах, тих українців, які не бажають повернутися на батьківщину. Очі їх звернені за моря, в Америку, Канаду, Австралію та інші країни, куди вони бажали б переїхати й осісти, щоб можна було зайнятися якоюсь корисною працею для себе й других. Для них написана ця книжечка, в якій Видавництво поставило собі за мету познайомити нашу еміграцію, всіх тих, що бажають виїхати за море, загально з фізичними та економічними даними на інших континентах, в інших країнах, тоб-то в ті частини світу, до яких здавна прямували наші люди, незнаходячи на своїй землі місця для пристосовання праці своїх рук.

За цими відомостями, які подає європейська преса, такі держави як: Канада,

Сполучені Штати Північної Америки, Аргентина, Бразилія, Парагвай, Урагвай, Чіле, Абіссинія, Південна Африка та Австралійський Союз мають встановити т. зв. квоту на в'їзд людей, які того побажають, але лише з категорії хліборобів, ремісників і деяких категорій техніків. Ці відомості ми подамо при кінці кожної описуваної тут країни оскільки вони в час випуску цієї брошури будуть у нас на руках. Щодо переїзду нашої інтелігенції, то лише дві країни заявили досі запотребовання а саме Абіссинія в Африці на одну тисячу правників на адміністративні посади та Венесуеля в півд. Америці на деяку кількість лікарів. Подробиці про умови можна одержати у відповідних представництвах цих двох країн.

Питанням про виїзд і розміщення емігрантів займається спеціальна комісія при т. зв. „Об'єднані Нації“. Вона-то має дипломатичною дорогою домовитися з окремими державами про кількість і можливості розміщення емігрантів та умовини й затруднення їх. А тимчасом сотні тисяч людей мусять дальше жити в неспокої і нужді, чекаючи на кращі часи.

Вважаємо за потрібне зазначити, що ці дані про кожену країну, які ми тепер подаємо є загальні, потрібні для кожного, хто носить з думкою переїхати з теперішнього свого місця осідку й що з ними повинен бути ознайомлений кожний з нас, щоб не потрапити в зовсім незнаний світ. Ця книжечка має бути в руках кожного емігранта невеличкою інформацією чи довідником у виборі тої чи іншої країни, до якої хто бажає чи має змогу виїхати добровільно, чи до якої нас спрямують.

А що кожний із нас бажав би осісти там, де вже живе з давніших часів наша еміграція, а до цих осідків належить в першу чергу Америка, тому й з цієї країни починається наш короткий огляд.

Північна Америка.

Америка є для кожного великий континент, кольоніальний простір з того боку Атлантийського океану. Країна величезних просторів, лісів, країна яка привела до величезних господарських методів і до величезних поселень з хмародерами. Це „Нова земля“, над засвоєнням якої європейці як піоніри культури брали основну участь і як люди, як господарі переформувались в щось нове — в американську людину.

При слові „Америка“ й „Американець“, кожний почуває це „інше“, нове, велике, що цей континент зробив з його людей, і що вони зробили з нього. І якщо майже завжди в підсвідомості може дрімати думка — це ж ми в іншій формі — поняття „Америка“ залишається кожному зрозуміле, охоплює сукупність цього нового що до самої країни й її людей.

Північно-американський континент простягається від вузької зони середньої Америки до полярної області, і чим ближче до неї — тим він ширший.

Поверхня його становить 19,8 міл. кв. км. Одна п'ята частина північної Америки лежить в арктичній ширині й 6% лежать в тропічній частині. Широка маса цього континенту лежить в цоміркованій зоні.

Америку відкрив 1492 р. Христофор Колумб, генуезець чи катальонець з походження, шукаючи дороги до Індії, щоб заволодіти її багатством. Назву свою одержала вона від італійського купця Америкго Веспуччі. Кольонізувати цей континент почали головним чином англійці, які стали там твердою ногою.

Північна Америка належить двом державам: Англії — домініон Канада й Сполученим Штатам Північної Амери — решта. Повздовж західнього побережжа тягнеться подвійний широкий гірський вал: Морські Альпи, гори Каскади й Сієрра Невада а рівнобіжно до них т. зв. скалисті гори. На схід від них — височина від 300-600 метр. над рівнем моря. Середуща й північна частини має тисячі озер різної величини. Дві найбільші ріки світу Міссісіпі і Міссурі, перепливають Північну Америку впадаючи до Мехіканського заливу. Туди ж впадають

ще дві ріки: Ріо Гранде дель Норте й Колорадо. В північно-східній частині пливе ріка св. Лаврентія, яка впадає до заливу тої ж назви. Своею довжиною вона дорівнює ріці Волзі в Росії. Вище на півночі пливуть дві ріки: Нельзон і Макензі й на північному заході на півострові Аляска ріка Юкон. Всі ці ріки й озера постачають велику силу електричним станціям, які в свою чергу подають свою енергію для міст і сіл. Ріки ці сплавні на великих своїх просторах і таким чином являються великими водними шляхами, які ведуть до Атлантичного океану й Мексиканського заливу. Пароплави, які курсують по озерах і ріках перевозять велику силу вантажів, особливо сільсько-господарські продукти (хліб, худобу тощо) й сировину для промисловости та найрізномодніші її вироби.

Підсоння північної Америки різне: в північній частині континенту — холодне, в середній — континентальне і в південній — тепле. Великий вплив на підсоння мають північний льодовитий та Атлантичний океани з їхніми течіями а також вітри, які приносять холодні чи теплі маси повітря на континент.

Вище було сказано, що цей континент

належить двом державам: Англії і Сполученим Штатам Північної Америки.

До Англії належить:

Канада

як домініон. Вона складається з 9-ти провінцій і багатьох територій, загальною поверхнею в 10 міл. кв. км. З 10 міліонами людности, з чого 9.10 поселена в південно східній частині країни. Основна частина людности складається з емігрантів-європейців. Головна маса (28%) перших емігрантів це були французи, яких налічувалось до 2.5 міл. Вони-то ще й сьогодні складають корінь канадійської людности. А що живуть скупчено й придержуються твердо своїй мові, традицій, католицької віри, захищають свою національність а в парламенті мають досить великі впливи, то не даються винародовлювати й до сьогодні кількість їх росте в той час як англійці, яких вже є 52% більше перебувають встані стагнації. Крім

англійців є ще понад один мільон різних національностей (українці, поляки, німці і.і.) З тубильців є около сто тисяч індіців, ескімосів та інших дрібних народів, яких з року на рік меншає. Французька й англійська мови в Канаді рівно-правні й є основними.

Головний еміграційний елемент і досі є хлібороби, огородники і садівники. Хлібороби займаються управою ріллі у великих господарствах - фармах. Сіють пшеницю, овес садять кукурудзу. Великі фарми є основою канадійського й взагалі америкаського господарства. В околицях озера Оттава організовано багато мішаних фарм, які займаються виробництвом молочних продуктів масла й сиру. Великі простори засаджені цукровою тростиною і тютюном, який переробляють найбільш в м. Онтаріо, де працює дуже багато тютюнових фабрик. На побережі моря цвіте садівництво з великими овочевими садами, де ростуть яблука, груші, сливи і інші овочі. Виноградарство теж дуже поширене в цих околицях. В інших місцевостях переважає годівля худоби. У великих фармах годують сотні тисяч рогатої худоби, свиней, овець тощо.

Велика кількість озер і рік багатих на рибу а наявність великої кількості риби в морях були підставою для розвитку рибної промисловости.

Канада багата на різну сировину потріб-

ну для промисловости. Дві світових війни спричинились до розвинення канадійської промисловости. Але всеж більша частина сировини, яку добувають в Канаді йде на вивіз, тому що промисл канадійський не є спроможній повністю її переробити. Із земних багатств треба назвати такі:

золото, срібло, пиятина, мідь, олово, цинк, залізна руда, вугілля, нікель і асбест. Також великі запаси нафти маються в деяких провінціях. В цих же провінціях де нафта, добувають велику кількість земного газу. L

Згадати треба про т. зв. прерії.

Це безмежні степи, з поверхнею сотень тисяч кв. км. Підсоння континентальне, тоб-то літо гаряче а зима холодна, більш менш вікповідає нашому підсонню. Колись прерії були порослі великою травою тепер величезні їх простори завойовані людиною і представляють собою величезні хліборобні ферми з пшеничними лапами, годівлею худоби, овець тощо. В преріях поселились звичайно групами різні народи, які прибували сюди з Ірляндії, з північно-західної, з північної і середньої Європи. Часто створювались тут національні поселення відповідно до місця походження (Українці, Австрійці, Німці та інші). Кількість людей, які замешкують прерії 2-5 міл. чоловік. Країна прерій є для Канади житницею, суттєвим фактором виробництва пшениці.

В преріях є теж великі земні багатства: залізна руда, вугілля, нікель, золото та інші. Ці багатства

були підставою при будові міст, які сьогодні мають поважну кількість людности з сотнями тисяч мешканців. В новіших часах в Канаді знайдено великі поклади урану, який за підрахунками належить до найбільших покладів у світі... (Як відомо уран є дуже потрібний для атомової бомби.)

Треба зазначити, що Канада є другий величиною край, багатий на найрізномродніші футра, які добувають у північній частині з полювання на різних звірів.

Надзвичайно багата є теж лісова промисловість. Велике багатство найрізномроднішого цінного дерева що росте в лісах є підставою багатьох тартаків та деревообробних фабрик, розсіяних по всій країні.

Дуже густа сітка залізниць, які пробігають у всіх напрямках цілу країну, сплавні ріки й озера, широко розвинені повітряні шляхи сприяють теж розвиткові торгівлі й промислу.

Канада вивозить найбільше: пшеницю, сир, худобу, солонину, дерево й срібло.

Столиця Канади: місто Оттава 130 тис. мешк.
Великі міста:

Монтреаль 820 тис., Торонто 632 тис., Вінніпег 225 тис., Едмонтон 85 тис. та другі.

Канада належить до тих країн, до яких

ще в довоєнних часах стреміла наша еміграція. Майже у всіх перелічених містах українці мають свої невеликі кольонії, просвітні товариства, видавництва, випускають низку газет українською мовою. Під цей час еміграція до Канади обмежена. Ми одержали листа з Парижа датованого 24. VI. 1946 р. від дуже авторитетної особи, з якого подаємо те, що може цікавити наших людей, бажаючих виїхати до Канади.

„Дня 23-го травня 1946 р. Канада отворила двері для еміграції;

1. для жінки або нежонатой дитини до 18-ти років віком до осіб, які легально перебувають в Канаді й мають змогу взяти їх на своє утримання.
2. Для хліборобів, які мають відповідні засоби для самостійної господарки в Канаді.
3. Для нареченої повнолітнього мужчини який перебуває легально в Канаді, який зможе прийняти її оженитися з нею і взяти її на своє утримання.
4. Для осіб, які приїхали до Канади як не емігранти, служили підчас війни в канадійському війську й були почесно демобілізовані.

Крім того до Канади можуть приїхати батько або мати, нежонатий син або дочка віком до 18 років, нежонатий брат або сестра віком до 16 років всіх осіб, що живуть в Канаді, які зможуть прийняти їх на повне утримання.

Для емігрантів, які в наслідок війни не зможуть мати паспортів, дозволяється виказати документом ідентичності даної особи, але всім треба мати або паспорт або такий документ з канадійською візою.

Канадійський уряд має відчинити еміграційні бюро так, як це було до війни в поодиноких портах, які займаються перевіркою емігрантів, які бажають виїхати. Через великий брак транспорту та поворот вояків та їх родин з Європи до Канади, виїзд всіх перелічених осіб не зможе відбутися швидше як під кінець цього року.

В Канаді організовано допомогивий комітет біженцям, завданням якого є старатися про „афідавіти“ до Канади. Але невідомо як поставляться до цієї справи поодинокі фермери, тому що афідавіти можна виставляти покищо лише для робітників на ферми.

Другою державою, яка займає великі простори в північній Америці є:

Сполучені Штати Північної Америки

або як їх коротко називають **США.**

Вони межують з півночі з Канадою з півдня з середньою Америкою, від сходу обливає їхні береги Атлантийський від заходу Великий або Тихий океани.

Поверхня США становить 9·7 міль. кв. км. на якій живе понад 131 міль. мешканців. (На 1 кв. км. припає 17 чол.)

Вздовж західнього побережжя тягнуться гори Каскади і на південь від них Сієрра Невада, а на південному сході т. зв. Аппалайські гори.

Найбільша ріка це Міссісіпі-Міссурі довжиною 6.700 км. сплавна на протязі 4.100 км. з кількома великими допливами. В північно східній частині США є ціла низка великих і малих озер.

Засвоєння території США відбувалось повільно, від сходу на захід, відвойовуючи від природи частини землі через викорчовування лісів.

Через кліматичні умови в першу чергу почали поширюватись зернові культури, особливо пшениця. Годівля худоби стала рівночасно основним елементом сільського господарства. На північному сході почало розвиватись більше гірництво, промисловість і торгівля.

Відповідно кліматичних умов в США управляють: пшеницю, жито, ячмінь, кукурудзу, картоплю, тютюн, бавовну тощо. В великих овочевих садах, родяться різнома-

нітні овочі. Дуже розвинені ферми з годівлею рогатої худоби, свиней, овець. Молочарські, птахівничі й ячні ферми широко розгалужені. Багатство лісів дає змогу переробляти різне дерево в зв'язку з чим дуже поширені механізовані тартаки, деревообробні й паперові фабрики. Багаті надра, з яких добувають вугілля, нафту, золото й срібло, мідь, ртуть і залізну руду. Організовані першорядні фабрики з різним виробництвом: бавовняні, шкіряні, сталеві, штучного угноення, рибні, овочеві, фабрики моторів і т.д. Перевага США перед Європою в тому, що вони добувають сировину значно дешевше.

Густі комунікаційні лінії водні, залізничні й повітряні перетинають США в різних напрямках, полегшуючи перевіз сировини і різного виробництва з одного місця на друге, а велика торговельна флотта дає змогу перекидати ці маси виробництва швидко на інші континенти.

Головне населення це білі 87%, поміж якими англо-американці грають основну роль.

Швидка індустріялізація викликана роз-

витком техніки видобутку сировини та її переробкою, спричинилась до заснування та дуже швидкого росту міст з сотнями тисяч а то й мільйонами мешканців.

Такі міста як:

Нью Йорк має 9 міл., Філадельфія 3 міл., Вашингтон 1 міл. (столиця США) Шікаго 3 міл., Детройт 1·5 міл., Бостон 770 тис. Пітсбург 670 тис. мешканців і багато, багато інших міст.

За конституцією США складаються із 48 штатів, одного союзного дистрикту, та двох територій (Аляски й Гаваї).

На чолі США стоїть президент.

Законодавчі збори складаються із сенату, до якого обирають по двох членів від кожного штату й т. зв. палати репрезентантів, до якої обирають всі громадяни на підставі загального права голосу. Обидві палати називають „Конгресом“. Окремі штати вибирають сами собі губернатора на підставі власної конституції.

Навчання провадиться в народних державних і приватних школах, яких є дуже багато, але між окремими штатами є в галузі шкільництва великі різниці й лише в деяких з них є примусове навчання. Для вищої освіти мається 494 університети й коледжі різноманітного значіння — і понад 600 вищих наукових фахових шкіл, поставлених на високому науковому рівні.

Якщо Канада зі своїми величезними прос-

торами має всі дані для кольонізації цих просторів і може прийняти до себе мільйони людей, особливо для поширення хліборобства, про що заявив прем'єр канадійського уряду Макензі Кінг, то США приймають дуже малу кількість емігрантів (щось около 4 тис. на місяць), і то лише таких, які мають своїх людей в Америці, та які зобов'язують ся прийняти їх на власне утримання і гарантують, що приїзжі не стануть тягарем для держави.

Південна Америка.

Своїм зовнішнім виглядом Південна Америка дуже подібна на Північну. Величина її 17·6 мільйонів кв. км двічі більша ніж Європа. З півночі являється немов продовженням середньої Америки, від якої відділяє її лише вузький канал Панама 82 км. ширини. Нижче від рівника має вона найбільшу ширину, яка чим далі на південь звужується, досягаючи в кінці південної своєї частини найвужчого розміру. Зі сходу й півночі береги її обливає Атлантийський океан з Караїбським морем, на заході Тихий океан.

Як в Північній так і в Південній Америці, вздовж західних її берегів тягнуться високі

гори, які досягають пересічно 3.900 м. висоти й називають їх Кордиліерами або Андами з найвищим верхом Аконкагуа 7000 м. висоти. В північній частині Південної Америки розположені Венесуельські Кордилієри, в Гуані — височина Гуанська, а на сході в Бразилії — Бразилійська височина.

Найбільша ріка — Амазонка з багатьма допливами немов перерізує цей континент на дві частини почерез Бразилію, перепливаючи через дикі праліси. На півночі в Колумбії пливе ріка Магдалена, яка впадає до Караїбського моря; через Венесуелю перепливає ріка Оріноко, яка впадає до Атлантийського Океану, так як ріка Сан Франціско в Бразилії, ріка Парагвай з Параною і ріка Колорадо в Аргентині.

Підсоння можна поділити на три частини: північна з частиною півн. Бразилії — тропічне, середуща частина Південної Америки — підтропічне й південна — помірковане.

Південна Америка має понад 60 міль. людности. Густина населення на 1 кв. км. 3-4 чол. надзвичайно мала, порівнюючи з величиною континенту. В цілому мешканці т. зв. Латинської Америки — мішанці в протилежності до мешканців північної Америки.

Основне населення це — індієці та нащадки еспанських і португальських кольтоністів.

Південна Америка складається з 10-ти республік а саме: 1. Венесуєля, 2. Колумбія, 3. Еквадор, 4. Перу, 5. Болівія, 6. Чіле, 7. Парагвай, 8. Урагвай, 9. Аргентина, і 10. Бразилія. Крім тих 10-ти республік є ще кольтонія Гвіяна, яка належить до трьох держав: Англії, Франції і Нідерлянаїї.

За винятком Бразилії, в якій основною мовою є португальська у всіх 9-ти інших республіках панівною мовою є еспанська.

За винятком диких племен, людність цілої Південної Америки визнає релігію християнську.

Такі загальні риси Південної Америки.

Розглянемо її по окремих державам.

В північній частині цього континенту лежить республіка

Венесуєля

Поверхнею двічі більша від довоєнної Німеччини 912 тис. кв. км. має 4 міл. населення, приблизно стільки, скільки має Швайцарія, зате в 25 разів більша територією від неї.

Підсоння в більшій частині країни — тропічне.

Найбільша ріка — Оріноко, частково сплавна.

Людність займається хліборобством, годівлею худоби, uprawoю какао й кави. Країна дуже багата на мінерали, шляхотні метали, мідь і вугілля. Особливе багатство на нафту. Венесуеля займає друге місце в світі щодо нафти. Вона плаває на поверхні води й болот. Цілі ліси нафтових веж розтягаються по цілій країні.

За кордон вивозять з Венесуели: какао, каучук і гуму, шкури, пташині пера, асфальт, золото, а особливо нафту.

Країна дуже багата, але для розробки земних багатств потрібні люди, яких дуже бракує. Уряд дуже зацікавлений в еміграції. Він закликає до себе людей. Це перший уряд, який в 1945 р. заявив, що він безперешкодно видасть візу на в'їзд кожному, хто цього бажає.

В малих містах є низка різних ремісників, які створили собі там нове життя. Товариства місцеві й міжнародні фірми шукають тисячі бухгалтерів, техніків, хлібо-

робів і вимагають від них в першу чергу, щоб вони були — чужинцями.

Як подає швайцарський тижневик „Die Weltwoche“ — в цій країні немає жодних податків, жодних такс, жодного фінансового тягару, бо нафта оплачує все.

Головне місто Венесуелі — Каракас понад 200 тис. людности, сполучене з портом Ля Гвайра залізницею.

Сусідкою Венесуелі від заходу є республіка

Колумбія

Її обливають два моря: від заходу Тихий Океан і від півночі Караїбське море.

Поверхня її становить понад 1 міл. кв. км. і має 8 міль. населення. Пересічно припадає на 1 кв. км. 7 чол.

Людність Колумбії належить до трьох рас: індійської 50%, т. зв. мішанців 35%, білих 10%, чорних 5%.

Ріка Магдалена, яка перепливає через цілий край і впадає до Караїбського моря

є сплавна на протязі 1300 км.

Сільське господарство процвітає лише в деяких частинах країни, а також як і годівля худоби.

Як і всі країни, які лежать в горах — Колюмбія багата своїми надрами: вугілля, плятина, смарагди й камінна сіль. Багатство золота таке, що при інтензивній розробці — Колюмбія може стати на одному з перших місць.

Колюмбія вивозить: каву, шкури, банани, тютюн, кавчук, гутаперху й золото, а ввозить: цукор, риж і картоплю.

Столиця Колюмбії — Богота має понад 325 тис. людности. Через своє положення між високими горами належить до найкращих міст Південної Америки.

Лише західне побережжя Колюмбії своїми кліматичними умовами підходить для кольонізації європейців.

На рівнику лежить республіка

Еквадор

З поверхнею приблизно 450. тис. кв. км. і людністю понад 3 міл. (8 чол. на 1 кв. км.)

Вона складається із 48% індіців, які живуть вільно в середині країни та 30% мішанців, решта негри й білі.

Підсоння різне. Від моря дують довший час холодні вітри а часом дощі викликають пересічну температуру +13 °С. Через холодні течії води, які пливають в океані панує там наша квітнева погода в гіршому розумінні.

В прекрасних зелених долинах в глибині країни управляють на плянтаціях каву, цукрову тростину, банани і різні овочі,

Головне багатство країни це дерево, какао, вивіз якого складає 60% всьо вивозу. Поприте вивозять шкуру й нафту.

Столиця Еквадору місто Кіто 115 тис. меш. .

Понижче республіки Еквадор на західньому побережжі розположена республіка

Перу

Її межі сягають через гори аж до ріки Амазонки.

Поверхня Перу 1 міл. 249 тис. кв. км. Людність її около 7 міл. мешканців (5 чол. на 1 кв. км.)

Дві залізниці ведуть від побережжа до середини країни. Побережжа бідне на дощі й якщоби не глибока морська мряка, яка приносить дещо вогкости, то ледви чи взагалі були б будь-які опади. В середині країни в цьому відношенні дещо краще, все ж поля потребують штучного наводнення. В північній частині Перу падають дощі часто, завдяки яким ростуть завжди зелені ліси. Понижче 3500 м. родяться ячмінь і картопля а ще нижче кукурудза. Перу рідко населена країна, в частані індіями, які працюють як с-г робітники, ремісники й дрібні купці. З європейців живуть тут італійці, які займаються торгівлею, німці й англійці. Американці займаються головно добуванням нафти. На побережжі цвіте управа виноградників.

З Перу вивозять мінерали, кавчук, кокаїну, каву, бавовну, цукор, риж та удобрення гуано.

Столиця Перу місто Ліма — 370 тис. мешк., має найстарший університет в Америці.

В глибині континенту на захід від республіки Перу лежить республіка

Болівія

яка межує з південно-західнього боку з республікою Чіле, а з північно-східнього з Бразилією і з південною Аргентиною. Доступу до моря не має. Болівію можна назвати тропічною країною з усіма ознаками тропіків. Більша частина її території лежить у східній височині й лише 1/4 припадає на гори Анди.

Вона має поверхню розміром понад 1 міл. кв. км. з населенням 3 міл. на 1 кв. км. 3 чол. Половину населення складають індієці, решта мішанці й білі, яких є около третини.

Сільське господарство розвинене слабо настільки, що Болівія примушена ввозити муку, яку одержує від Аргентини. Зі своїх продуктів вивозить лише какао й каву до Аргентини й Чіле і то в малій кількості.

Багатство в надрах значне: срібло, олово, мідь тощо становить четверту частину світової потреби на вивіз.

Осідком уряду буває м. Сукра (тобто золотий міст), але постійного осідку уряд не має.

Вздовж західного побережжя, аж до півдня тягнеться довжиною 4800 км. і шириною 200 км. республіка

Чіле

Вона займає поверхню в 741 тис. кв. км. з 4-ма міл. мешканців, 6 чол. на 1 кв. км. і є за винятком Парагваю, Урагваю і Екватора меншою ніж всі інші республіки південної Америки.

Підсоння Чіле залежне значно від холодної течії в Тихому Океані, яка пливе від південного полюса й від теплої, що пливе з півночі. Чіле має мабуть найкраще підсоння зі всіх республік південної Америки. Завдяки лагідним кліматичним умовам є це одинока країна, де європець може працювати без шкоди для здоров'я, де взагалі не має хворіб питомих тропічним

країнам. Ці особливі кліматичні умови притягають в літі дуже багато чужизців на відпочинок.

Основне населення в Чіле, це мішанці. Крім індіців та еспанців, вмашерували сюди німці, англійці й з півночі американці. Еспанська мова, римо-католицький обряд, який охоплює також індіську людність основні для всієї людности республіки Чіле. Французькі впливи культурні відчувається значно, що взагалі характерно для всіх республік західнього побережжя південної Америки. Значно піднялась письменність поміж людністю, народні школи в числі зростають. Новіші засоби сполучення впливають додатньо в напрямку підвищення культури.

Значна більшість міст лежить в середній частині республіки, де було легше оборонятися від всяких ворожих нападів особливо від корсарів.

Через недостатні випади дощів в північній частині республіки розвинені більше видобуток соли й руди, а в середній і південній частині розвивається сільське господарство й годівля худоби.

З виробів які вивозять з Чіле за кордон треба зазначити: золото, срібло, мідь, залізну руду, вугілля, салітру, йод, сіль, сірку, вапно й гуано. Як довго він є й буде найбагатшим краєм Південної Америки.

Столиця Чіле — Сантіяго 882 тис мешканців, осідок уряду, університету й різних наукових установ, астрономічної обсерваторії, промислу й торгівлі.

Вальпарайзо — найважливіший торговельний пункт країни, відкіля ведуть великі пароплавні лінії до Панами, Ліверпулю і Гамбургу. Крім того ціла низка інших міст, кількістю до 10-ти тис. чол.

В середині південно-американського континенту між Бразилією, Аргентиною та Болівією, лежить республіка

Парагвай

Поверхня її 404 тис. кв. км. з 1 міл. людности 5 чол. на 1 кв. км. Населення складається головно з індіців і мішанців.

Хоч ця країна лежить в середині континенту, але в двох великих ріках Парагвай і Парана, які перепливають через країну, має природні вихідні шляхи до моря. Ріки ці сплавні й пароплаводство особливо

на ріці Парагвай важне тим, що проходить воно через найбільш заселені області країни.

Підсоння тропічне. Пересічна температура 27-29°, максимальна +45°.

Господарство країни охоплює такі головні галузі: експлуатація лісів, екстензивна годівля худоби й сільське господарство, яке служить головно для своїх потреб і розгортається в формі дрібних господарств. Управляють головно кукурудзу, яка йде також на вивіз. Фасоля, риж і кава, цукрова тростина, банани, ананаси, тютюн, бавовна, помаранчі й горіхи. Ось головні продукти, які культивують на плантаціях для вивозу.

Крім малих і середніх виробництв працюють великі промисли з чужинецьким капіталом в лісовій розробці цінних дерев й годівлі худоби, особливо великої рогатої худоби, якої налічують понад 5-6 міл. штук.

Головне місто Асунсіон над рікою Парагвай, 100 тис. мешканців. Має оживлений пароплавний рух.

Українська кольонізація Парагваю датується від 1925 року. Тепер є там около 10 тис. українських кольоністів, які розселились переважно в кольоніях Нова Во-

ль, Фрам, Сандова, Уру-Сапукай, Коронель Богадол і в околицях Енкарнасіону. Українці займаються виключно обробкою землі. Промисл і торгівля слабо розвинена.

Першою країною, яка виявила велике зацікавлення на спровадження певної кількості українських емігрантів, була республіка Парагвай. Вправді, була це заслуга кількох наших чільних громадян, які мають великі впливи перед урядом.

Перші кроки уряду були пороблені 1945 року, а в місяці червні 1946 року, ухвалено закон на основі якого дається право в'їзду до Парагваю на кошт держави 100 тис. українським емігрантам. В першу міру брані під увагу хлібороби, робітники і ремісники, та невелика кількість інтелігенції.

Вже деякі громадяни на терені Австрії, а головно в Фельдкірху мають відповідні папери на в'їзд.

Про реестацію, та докладні інформації, буде в свій час подано в українській пресі.

На півострові при впаді ріки Парагваю і Урагваю лежить республіка

Урагвай

Ця найменша республіка в Південній Америці займає поверхню 187 тис. кв. км., але найгустіше заселена, бо на 1 кв. км. припадає 11 чол. Всієї людности туть понад 2 міл.

Підсоння Урагваю відповідає підсонню південно-європейському з пересічною температурою 16°-18° й хоч вогкувате, але здорове.

В великій своїй частині Урагвай представляє собою відкриту прерію, в якій переважають тверді трави. Вздовж вод, ростуть ліси з найрізноманітнішими деревами, але займають лише невеликі простори.

Людність переважно еспанська, португальська, італійська й французька займається хліборобством, але в більшості годівлю худоби.

Багатство цієї малої країни полягає в її стадах рогатої худоби, овець, кіз і коней, яких там є десятки мільонів. Урагвай вивозить головно м'ясо, товщ, шкуру й вовну.

„Урагвай це в найправдивішому розумінні слова — це гуманна країна, рай для робітників і малих людей“. Так пише про цю

країну Рене П'єр Госсет в швейцарському тижневику „Die Weltwoche“. Всі ці соціалістичні досягнення, за які в Європі ще треба боротися, в Уругваї від 25 років стали самозрозумілими.

Кожний має право на працю, а якщо більше працювати не в силах, одержує допомогу від держави. Вона встановлює мінімальну платню й дбає про робітників в приватному господарстві.

Банки націоналізовані. Під контролею держави є порти й пароплавство. Електрика й телефон — це державна монополія, також як алкоголь, бензина, цемент тощо. До держави належать велика частина землі, готелі й казино. Робочий день триває 8 год. забезпечення на старість, соціальне забезпечення, платні відпустки, все це проведено давно в законодавстві.

Навчання в університеті безкоштовне; держава дає студентам гроші на влаштування практики.

Головне місто Уругваю — Монтевідео, яке налічує 703 тис. людности.

Одною із найбільших держав світу, за винятком Бразилії, Китаю, США і Радянсь-

кого Союзу є республіка

Аргентина

з її тропічним, підтропічним, поміркованим, підсонням, та зі всіма явищами зв'язаними з цим в життєвому укладі, господарстві та поселенні.

Отже на аргентійській землі є і пустині, тропічний праліс, степи з кактусами, невеличкі пальмові ліси, плянтації, що йдуть в море.

Поверхня Аргентини займає майже 3 міль. кв. км. і якщо зрівняти її з європейським континентом можна сказати, що в Аргентині могли б вміститись разом такі європейські країни: Німеччина, Франція, Бельгія, Голяндія, Данія, Швеція, Норвегія, Швейцарія, Іспанія і Португалія.

Якщо до території — Аргентина являється колюсом, то відносно людности вона — карлик. Вона має мало що більше 13-ти міль. людности; пересічно 4,7 чол. на 1 кв. км.

Отже порожня країна, країна майбутнього, країна туги для тих, хто через тісноту шукає шматок власної землі.

З корінного населення є там понад 30

тис. вільних індіців, около 300 тис. мішанців, в більшій частині еспанці. Більш ніж 1/4 становлять чужинці: італійці, французи, англійці, німці, українці, й інші.

Панівна мова — еспанська.

Само собою зрозуміле, що в такій країні як Аргентина, яка потребує багато людей, чужинці мусять відігравати велику роллю. Але це не дає вірної картини тому, що більшість чужинців приймає швидко аргентійське громадянство й вони тоді не чужинці. Що більше, всі в Аргентині народжені діти навіть від чужинців, за кравчим законом є аргентійцями.

З 13-ти міл. людей, які замешкують Аргентину — 3/4 живе в області т. зв. „Пампа“ (величезні степи), решта живе в містах, з яких такі як Буенос Айрес вирости до 2-ох міл. чол. Питається, чим пояснити таке явище, що великі області, дуже важливі з господарського боку, не залюднені зовсім. Причини ось в чому:

1. Земля належить головню великим посідачам які займаються годівлею худоби й тому затруднюють мало людей, бо до такого виробництва не потрібно багато персоналу; якогось рівномірного розподілу великих посілостей немає, а вони є в руках малої горстки

людей. Ці великі лятифундії заселені лише твариною, а не людьми.

2. Управу ріллі ведеться системою аренди, бо великі посідачі землі не парцелюють і не продають її, а лише часово ведуть хліборобство як підготовку землі для засіву люцерни, тоб-то поліпшення пасовиськ.

3. В зв'язку з тим в Аргентині бракує в деяких провінціях осілого селянства на власній землі (80% арендує землю і лише 20% управляють свою власну), і як довго існуватиме ця арендна система немає можливості для поселення більшої кількості хліборобів.

4. Оскільки Буенос Айрес космополітичне місто, то там залишається певна частина емігрантів, особливо необучених денних робітників, які завжди знаходять змогу десь на якійсь роботі застрягти.

Шість великих міст, які мають сотні тисяч мешканців і багато менших міст, які в сумі разом зі столицею мають кругло 4 міл. мешканців, поїдають значний відсоток людей в той час, коли на таку область як „Пампа“ з господарським і поселеним характером, з площею 600 тис. кв. км. припадає всего 3 і 1/2 міл. людей. Такий стан шкодить, розуміється, господарському розвитку й Аргентійський Уряд, беручи це під увагу, має бажання широко відчинити двері для еміграції.

Хоч в Аргентині існують закони про при-

мусове навчання, однак є приблизно 1/3
людини понад 7 років віком зовсім не-
письменна. Більше це торкається сільської
людини.

В містах неписьменність доходить до
20%, і не дивлячись на те, що є школи,
навіть чотири державних університети, про-
шарок інтелігенції, яка цікавиться літера-
турою, наукою, мистецтвом — є малий.
Зате зверхність чоловіків і жінок бездо-
ганна й стоїть вище, чим в більшості євро-
пейських держав.

Особливо треба підчеркнути пресу в сто-
лиці, де виходить численна кількість арген-
тійських і чужинецьких газет, з яких деякі
мають всесвітню славу.

Міста побудовані в американському сти-
лю з хмародерами. Сіл в нашому зовніш-
ньому вигляді в Аргентині немає тому, що
навіть в найменших селах дома побудовані
за міським зразком.

В господарському відношенні треба від-
дати велике значення для Аргентини об-
ласті „Пампа“. Це рівнина дуже великих
розмірів, без каміння і бел лісів, яка має
дуже гарну землю, подібну цілком на наш

чорнозем на Україні. Скрізь можна використати плуг, нігде не потрібне удобрення. Скрізь трави для випасу худоби, а зима настільки лагідна, що худоба може цілу зиму залишатися на полі. Отже ідеальна область для хліборобства й тваринництва. Це найбільший природній скарб, який посідає Аргентина, одна з найбільших хлібних та м'ясних комор світу.

На її полях родиться пшениця, кукурудза, лен, випасаються десятки й сотні мільонів рогатої худоби, овець, коней тощо.

Вовна й шкури є додаткові продукти для вивозу.

Продукти хліборобства й годівлі худоби — це основи великої індустрії: млинів, заморожувальних закладів, консервних фабрик, масла, сира й гарбарень.

В інших областях розгорнена деревообробна промисловість дуже цінного дерева, і плянтації цукрової тростини.

На півдні Аргентини добувають теж нафту.

Патагонія, де проведено наводнення системою каналів і завдяки лагідному підсонню управляють пшеницю, люцерну й культивують овочеві сади. Поширена теж дуже годівля овець.

В Аргентині поширена дуже залізнична сітка, як комунікаційний захід і то в області

т. зв. „Пампа“, яка для цього ідеальна. Величезна рівнина, де непотрібні штучні споруди. Довжина залізничної лінії 36.000 км. Розвиток залізничної сітки в тих областях стимулювався управою ріллі й годівлею худоби. Продукти сільського господарства є змога через залізницю перевозити до міст і інших областей.

Також сплавність рік допомагає розвитку цих галузів господарства, бо пароплави можуть підходити близько до пунктів здачі, відкіля забирають хліб, морожене м'ясо, та всі інші продукти для перевозу за кордон. Ця сплавність рік важна ще й тим, що пароплави можуть підходити до місць, де майже немає залізниць.

Аргентійська республіка — це союзна республіка, яка складається з 14-ти автономних провінцій, 10-ти провінцій, керованих від центрального уряду й союзного дистрикту Буенос Айрес. Конституція Аргентини побудована за зразком США. На чолі держави стоїть президент і при ньому міністри. Законодавча влада спочиває в руках конгресу, який складається з сенату й палати депутатів, а судова влада в руках найвищого суду нації, якому підлягають федеральні й провінціональні трибунали.

На чолі провінцій стоять виборні губернатори з досить великою автономною владою (фінанси, наука,

поліція, правові питання, податки) з власними міністерствами й парламентом.

Політика є дуже важлива справа для кожного аргентійця. Вже в школі підкреслюють і культивують дуже національну свідомість. Докладне навчання конституції, її розвитку, про становище громадянина, його права та обов'язки навчають у всіх школах.

Столиця Аргентини м. Буенос Айрес, яке на числює 2·2 міль. мешканців, є це найбільше місто Південної Америки з добрим підсонням. Тут налагоджують на пароплави всі багатства, які Аргентина вивозить за кордон.

Аргентина зі своєю величезною, врожайною, мало заселеною землею, зі сприятливим підсонням є дуже придатною, навіть можна сказати ідеальною метою для еміграції, але багато ще залежить і від уряду, який на диво до цього часу не зробив нічого, що стимулювало б в'їзд і загосподарювання на цій території. До цього часу існує там система великих посіlostей, скупчених в одних руках, яка не дає права й змоги набувати землю на власність.

Українських емігрантів в Аргентині є понад 100 тис. Займаються по більшій частині хліборобством, але також велика кількість працює і по містах. Економічний розвиток українців іде повільно, але робить поступ.

Міліонерів немає, але людей що обертають сотнями тисяч є декілька.

Організаційне, культурне і національне життя української еміграції в Аргентині розвинене порівнюючо слабо. Впливи організацій, церкви і газет, охоплюють і четвертини всієї української еміграції. Поважна її частина є розпорошена по різних ворожих організаціях.

В Аргентині маємо під цю пору такі організації:

1. Товариство „Просвіта“ заснована в 1924 році. Має декілька „Філій“ на передмістях Буенос Айрес і на провінції, деякі з них мають свої власні домівки.
2. Другою організацією є Т-во „Відродження“, де згуртований більш активний елемент з політичним темпераментом.
3. Після вибуху війни повстав „Комітет Аргентийських Українців“. Він ставить собі за мету, посильну допомогу українському народові.

В порозумінню Комітету з „Відродженням“, церковними властями та іншими організаціями створено „Український Комітет Допомоги Жертвам Війни“, акредито-

ваний при Аргентийському Червоному Хресті, який ставить своїм завданням допомогу збігцям і депортованим українцям в Європі і провадить працю в контактi з подібними установами в інших країнах.

В Аргентині виходить три українські тижневики майже однакового змісту, а іменно: „Українське Слово“ — орган „Просвіти“, „Наш Клич“ — орган „Відродження“ і „Перелом“ — орган „Комітету Аргентийських Українців“.

Справа виїзду до Аргентини дуже утруднена. Аргентийська влада видає поодинокі дозволи на спровадження близьких родичів, але справа ця зв'язана суворими формальностями так, що мало хто на основі цих дозволів буде міг виїхати.

На сході Південної Америки лежить найбільша територіяльно республіка

Бразилія

з поверхнею 8,5 міл. кв км і понад 45 міл. мешк. 5 чол. на 1 кв. км., яка займає майже половину південного континенту. Тим-то вона являється країною майбутнього величезного розвитку.

Східня частина Бразилії — це бразилійська височина, яка тягнеться на південь аж до кордонів Урагваю. На півночі, велика низина з болотами, дуже високою температурою, прорізана вона великою 5.000 км. довгою рікою Амазонкою з багатьма допливами, особливо з правого боку.

Підсоння різне: тропічне, підтропічне, дощеві райони й сухі райони лісів і степи. Найбільшого розквіту осягло побережжа атлантийського океану, на якому розмістилась ціла низка міст.

Людність, яка складається з диких індіців, негрів та різних інших племен тубільних і емігрантів різних національностей, займається управою кави, какао, і цукрової тростини на плянтаціях. Кава — головна продукція, яка в останніх часах значно зменшилась через перепродукцію у себе в дома й конкуренцію, все ще дає великі врожаї так, що використати її на рин-

ках збуту всієї неможливо, через що повстала досить велика криза в збуті, що довела до винищування зборів і викидання кави в море, щоб утримати ціну й не довести до цілковитої загибелі плянтаторів і плянтацій.

Хліборобство — управа пшениці, кукурудзи, фасолі, навіть рижу, тваринництво, управа цукрової тростини — це головне зайняття і головна продукція, яку здобуває населення. Бавовна, тютюн, шкура, гума, кавчук і кольорове дуже цінне дерево бразилійське — це предмети широкого вивозу за кордон.

З промислової сировини добувають: золото, мідь, манган, платину, діаманти й напівшляхотне каміння. Найрізноманітніша промисловість розвинута в цілій країні дуже високо.

Процвітає торгівля продуктами хліборобів, тваринництва й плянтаторів.

Шкільництво поставлене слабо, примусу відвідування школи немає, тому великий відсоток неписьменних. Бразилія складається з 20-ти держав, одної території і одного федерального дистрикту (столиця)

Начальника держави — президента вибирають на чотири роки. Законодавчу владу мають сенат і парлямент.

Столиця Бразилії — Ріо де Жанейро має понад 2 міль. мешканців.

Порт Ріо — один із найбільших і найкращих на світі. Ціла низка менших міст з кількістю мешканців до 0.5 мільона, з сотнями найрізноманітніших фабрик, де працюють сотні тисяч робітників, розкинута по цілій країні, багато їх вздовж побережжя Атлантийського океану.

Бразилія — країна з великими порожніми своїми просторами, багатством на продукти сільського господарства, тваринництва, молочних фарм, лісу й всякої іншої промислової сировини має перед собою велике майбутнє. Для розвитку цієї країни потрібні люди, особливо хлібороби, робітники й ремісники, яких великий брак і яких можна одержати лише відчинивши широко двері для еміграції. Але не внормовані ще відносини по війні не дають змоги зайнятися конкретно питанням ввозу людей, які хотіли б там поселитися і працювати. Бразилія як і Канада й ще інші американські держави заявили свою потребу в людях, але конкретного в цій справі нічого

не зробили. Масова еміграція вимагає від держави великої підготовки для цього у всіх ділянках, а головню: мешканевій, прохарчування і проіснування емігрантів до часу, аж вони мати муть змогу самостійно жити. А це вимагає великих коштів.

Українська еміграція в Бразилії під цю пору начислює приблизно 150 тис. людности і заселює простори землі полуднево-західнього стейту Парана і межуючого з ним стейту Санта Катаріна. Наша еміграція в Бразилії займається головню хліборобством.

Організаційне і культурне життя розвинуте слабо. По наших оселях є приблизно 300 шкіл, які є власністю різних товариств, До 1935 року вчились діти українською мовою, а від 1935 року вчатьсь тільки португальською мовою тому, що уряд заборонив вчити на інших мовах.

Релігійне життя розвивається гарно. В останніх часах дозволено священикам проповіді говорити по українськи.

Преса українська не істнує, всі видавництва закриті, але Українці в Бразилії тішаться симпатією бразилійського уряду.

Другим континентом, який своїм підсонням і умовами підходить для існування емігрантів є

Австралія

Кілька слів про початки заселення.

18-го січня 1788 р. вперше під керівництвом англійського капітана Артура Філіпа, до заливу в південно-східній Австралії, в пункті, який тепер називається порт Сідней — приїхало одинадцять кораблів. Ця фльота привезла зі собою перших білих поселенців до Австралії. Це було 1.100 чоловік, між ними приблизно 700 в'язнів із Англії.

З того часу минуло 158 років. Континент, який своєю величиною рівняється європейському континентові й був зовсім неврожайний, недосліджений до приїзду перших поселенців, змінився цілковито.

Австралія є союзна держава, і до складу її входить шість членів: 1. Ново-Південна Валія, 2. Вікторія, 3. Квінсланд, 4. Північні області, 5. Південна Австралія і 6. Західна Австралія. До цього залічується ще й острів Тасманія.

1. Ново-Південна Валія (New South Wales) — найстарша кольонія, особливо багата на камінне вугілля, мідь, золото й срібло. Головний прибуток дає вовна. З продуктів сільського господарства, які найбільше розвиваються треба зазначити кукурудзу, пшеницю і цукрову тростину.

Підсоння гаряче, навіть на побережжі літом температура $+20^{\circ}$.

Джерельна вода буває так рідко, що треба обходитись навіть брудною дощевою водою.

Залізниці будують тут до середини країни, щоб до портів довозити продукти одержувані від годівлі худоби й особливо вовну.

Головне місто Сідні, першорядне місто Австралії і центр пароплавних ліній. Має університет. Прекрасні парки. В цьому місті мешкає 37% всіх мешканців держави.

2. Вікторія: лежить у врожайній і здоровій гірській околиці. Тут найперше знайшли золото. Через вплив людей, викликаний покладами золота найбільше заселена країна.

Мелборн, друге по величині місто в Австралії. Має теж університет.

3. Бвінсланд. Дуже рідко заселена частина, але з великими досягненнями у веденні годівлі худоби (найбільші стада рогатої худоби й овець), дуже багато овочів, які переробляють на овочеві соки, постачає золото, мідь, срібло й вугілля.

На півночі лежить порт Тавнсвіль.

4. Північні Области — більшістю пустині, з малими оазами й поселеннями, а у властивій Північній Австралії урожайні, дуже добре наводнені сплавними ріками. Значіння цих областей дуже мале.

5. Південна Австралія (South Australia)

Ця частина являється житницею країни. Сусіднім штатам постачає пшеницю. Садівництво також там процвітає. Годівля овець дуже поширена й дає найбільше прибутку. Надзвичайно багато кріликів, які являються нещастям для Австралії.

Найбільше місто Аделяйда разом з портом цієї ж назви.

6. Західна Австралія (Western Australia)

— найбільший штат Австралії. Мимо того, що дощі випадають не регулярно й мало,

однак в господарстві має великі досягнення. Знайдено дуже гарні поля придатні під пасовиська, цінне дерево, яке обраблюють для вивозу. Тут знайдено теж золотоносні поля.

7. Острів Таасманія, який належить до Австралії, має прекрасне підсоння з дуже гарними садами, з яких овочі вивозять до Європи. Острів має багато всякої худоби й цінних овець. Велике багатство мінералів, які лише починають розрабляти.

Площа Австралії складає 7·7 міл. кв. км., отже 25 разів більша ніж Англія. Австралія взагалі заселена рідко, але на побережжі порівнюючи є заселена густо, тільки мала частина цього наймолодшого континенту придатна для поселення тому, що височина в середині краю через недостаток води й дощів є камінна пустиня. Більша частина Австралії 54% є цілком безводна.

Підсоння тропічне й підтропічне.

Ще в 1933 р. переважала людність хліборобська. В більшості займались управою ріллі, годівлею худоби й молочарством, менше мисливством і риболовством.

Для європейця Австралія була зв'язана більше з поняттям вовни й управи ріллі.

Але й в цьому напрямку в останніх часах слід відзначити надзвичайний поступ.

В 1944 р. налічувано в Австралії 127 мільйонів овець. Кількість вовни з вівці виносить приблизно 4 кг., тоб-то найбільше в цілому світі. Кількість одержаної в 1944 р. вовни в Австралії, становила 527 мільйонів кг.

Вартість годівлі худоби становить понад 100 мільйонів австралійських фунтів.

Велику роль відіграють ще: управа хліба, яка дає в рік — 77 мільйонів молочарство — 54 мільйонів лісництво, мисливство й риболовство — 17 мільйонів австрал. фунтів прибутку.

Почавши з 1933 р. і особливо з вибухом другої світової війни індустріялізація в Австралії розвинулась так, що робітники промисловости стоять тепер на першому місці перед хліборобами.

За промисловістю слідує торгівля і на третьому місці стоїть сільське господарство. В останніх роках вартість промислового виробництва становить 350-380 мільйонів австрал. фунтів.

Залізниця з сіткою 45.000 км.

Початок індустріялізації відноситься до часів знайдення великих золотоносних піль.

Добуток золота стоїть з усіх металів і мінералів на першому місці.

Поряд з золотом і сріблом, в Австралії добувають велику кількість вугілля, заліза, олова й міді, цинку й цинку. Австралійське багатство облічується на 1.000 міл. тон, хоч ще далеко не всі частини геологічно досліджені.

Австралія виробляє важкі боеві кораблі, торговельні пароплави, залізнодорожний матеріал, електричне обладнання, радіоапарати, текстильні вироби, шклянні, шкіряні й гумові товари, паперові, хемічні вироби, фармацевтичні препарати й всякого роду консерви.

Австралія належить до цих областей світу, які заявляють своє зацікавлення в еміграції. В урядовій брошурі союзного австралійського уряду в цій справі говориться:

„Після війни Австралія вітатиме тих, хто побажає поселитися в ній. Вже виробляються в цій справі відповідні пляни, які беруть під увагу те, що багато людей після війни захоче переїхати до Австралії. Їх не обмежуватимуть лише до польових робіт. Вона має великі можливості поширення своєї промисловости.

Дітей, які бажатимуть осісти в Австралії охоче прийматиметься і вже розробляється пляни в справі їхнього перевозу, виховання і забезпечення“.

Але як відомо з преси до цього часу австралійсь-

кий уряд не думає широко відчиняти двері для еміграції всіх, хто цього побажає. Він зацікавлений найбільше в молодих, здорових людях, з походження англосасів. Австралія може довести кількість свого населення до 20 мільйонів.

Заселена на 95% англіцями, намагається затримати цей характер і не сприяє зовсім в'їздові інших народів.

Тричі більший від Європи континент відділений від неї Середземним морем з півночі є

Африка

Вона займає 30 мільйонів кв. км., на території живе 161 мільйон чол.

Ціла Африка представляє собою височину від 200-250 й більше метрів.

З півночі сусідує з європейським континентом, відділена від нього Середземним морем, від сходу береги її обливає Червоне море та Індійський океан, і від заходу — Атлантийський. Від часу як прокопано Суецький канал, який сполучує Середземне море з Червоним — навколо Африки можна проплисти пароплавом.

Африка зі своїм тропічним підсонням, належить до найтепліших країн світу. 4/5 Африки мають пересічну річну температуру $+20^{\circ}$, на західньому побережжі $+26^{\circ}$ і на східньому $+21^{\circ}$.

Чотири пори року не сліднують швидко одна по одній і звичайно одну пору від другої відділяє коротший чи довший переходовий період.

Земля залежна є від підсоння, а кожному підсонню відповідає певний рід землі. Території, на яких випадає багато дощів, мають брунатну землю так само як середня Європа. В багатьох місцевостях Марокка є чорнозем. Для пустинного району характерна є солонана земля, яку в багатьох місцевостях Сагари розвіяли на всі сторони пустинні вітри, залишаючи лише голі скали та рухомі піски.

В цілій тропічній Африці в наслідок процесу звітріння, земля є червоного кольору багата на залізо; в деяких місцях досягає кількадесять метрів товщини. В південній та в східній Африці й в Судані, тоб-то в районі степів зустрічаємо чорнозем, або споріднені з ними роди землі.

В тих частинах Африки, де протягом року є більша кількість опадів, замкнені долини наповнюються водою так, що вона переливиється через береги. Дощева вода всякаючи в землю, творить т. зв. ґрунтову воду, постачаючи з черги ріки. Там, де є менше опадів, є звичайно мало ґрунтової води, через що ріки не одержують достатньої кількості води й плывуть тимчасово тоб-то в дощевий період.

Найбільші ріки: 1. Ніль — 6400 км. довжини, слава своїми розливами, які є добродійством для Єгипту. 2. Конго — 4600 км. 3. Нігер — 4200 км і 4. Оранже, всі вони впадають до Атлантийського океану та 5. р. Замбезі — 2700 км. впадає до т. зв. Мозамбійського каналу.

В ріках живе багато різних риб, у великих ріках багато крокодилів і гіпопотамів.

Крім тих п'яти рік у східній частині Африки є ціла низка озер, які являються немов водозборами, що постачають р. Ніль, Конго й Замбезі водою.

У всіх округах, де росте трава, де розвивається годівля худоби, місцеві пастирські племена спалюють суху траву, щоб дати змогу рости свіжій підчас дощевої пори. Але спалювання трави є шкідливе для розвитку дерев. Трав'янисті території поширюються за рахунок лісів.

Розміщення рослинності в Африці цілком залежить від кількості опадів. В долинах рік, зустрічається багатий рослинний світ і вищі дерева, дуже гарні. В степах, ба навіть в пустинях, де майже зовсім немає дерев, поблизу рік ростуть акації, а в долинах висохлих рік, можна бачити тільки де-не-де вбогу рослинність.

Тваринний світ, як і рослинний в своєму розвитку залежить не лише від підсоння і землі, але значно від рослинного світу, який дає йому їжу й місце побуту. Тому-то рослинність та її територія є воднораз районами скупчення великих тварин. Передовсім треба тут зазначити лісних звірів, травожерних звірів пустині та мешканців вод.

Господарське значіння тварин залежить від їхньої користі для людини. На першому місці слід поставити слона, через його кість слоневу. В Конго бельгійського слона вживають як робочу силу, де в лісах вони виконують важку працю. Верблюд, який може видержати 10, а то й більше днів без води, як типова тварина пустині, живе в Африці як домашня тварина.

Дикі бджоли доставляють населенню мід, а африканський віск відограє головну роль на світовому ринку.

До шкідливих звірів належать не лише небезпечні для людей льви й леопарди, а й ядовиті вужі, сколопендри, тарантули, піскові блохи, які під шкурою людини складають свої яєчка, та різні комахи, які спричинюють великі шкоди на плянтаціях. Дуже небезпечною для худоби є муха тсєтсє. Зародки сплячки поширює споріднена з цією мухою „*Glossina palpalis*“, на поборювання якої кольоніяльні держави витрачують великі гроші. В багатьох місцевостях є багато комарів, що розносять малярію.

Муха, яка розносить зародки сплячки причинилася до того, що залюднені колись густо райони, стали осідком диких звірів і затримує наплив білих людей до округ середньої Африки.

МЕШКАНЦІ АФРИКИ ТА ЇХНЯ ГОСПОДАРКА

В Африці налічують на сьогодні 161 мільйонів людности.

Мешканців Африки ділять на дві різні групи: місцевих та європейців, тих останніх є приблизно

2·8 міль. Європейці чисельно не грають жодної ролі, хоч вони є фактично володарями цілої Африки. Не дивлячись на незначну свою кількість, вони панують над тим континентом як під політичним та і господарським оглядом. Лише Абісснія, Ліберія та Египет існують як більші чи менші самостійні держави.

З тубільного населення, яке живе в Африці треба назвати: бушменів і готентотів на півдні й в середній Африці — карликові народи, крім того до основного населення належать чорні негри.

Різниця в умовах існування людини в окремих частинах Африки примушує її пристосувати господарку а частково її культуру до цих умов. Природа сама накинула людині ясні господарські межі.

В скольонізованих округах південної Африки білі завели на великих фармах інтензивну годівлю худоби. Взагалі в Африці поширені два роди худоби: зебу з одним горбом і корова з дуже довгими ногами. Крім того у всій Африці годують кіз та чорноголових овець. Коней і мулів годують переважно в північній Африці.

Дуже мала є управа ріллі. Маленькі поля обробляють сохою. Садять кукурудзу (маніоку); є великі плянтації бананів. Там, де є можлива обробка землі без штучного наводнювання, там займає вона великі терени. Багато землі лежить незораної тому, що таким звичайним знаряддям як соха неможливо обробляти великих просторів.

ЗНАЧІННЯ АФРИКИ В ГОСПОДАРЬСЬКОМУ СВІТІ

Ті краї Африки, в яких господарка піш-

ла відносно вперед, почали давати на експорт: худобу, горіхи, бавовну, какао й вівці. Також гума арабська, віск лісних бджіл, слонева кість, насіння і пальмові олії, та риба є головним продуктом вивозу.

В полудневій Африці, де відносно багато кольоністів, творяться промислові центра, які своїми фабрикатами можуть заспокоїти лише частину місцевих потреб, отже основна роля цих земель у світовій господарці й даліше полягає в постачанні сировини.

В деяких місцевостях Африки розгортається примітивна гірнича промисловість з такими продуктами як: залізо, мідь, сіль і золото. На світові ринки напливає лише золото, решту запотребовує місцева людина.

Африка дуже багата на різні мінерали й руду. Золотодайні й діамантові поля в південній Африці значно спричинилися до напливу білих кольоністів і господарського розквіту тієї частини Африки. Близько цих місцевостей вирости міста, а для переправи руди, матеріалів, продуктів і постачання робітників збудовано залізниці, які

значно причинилися до побільшення годівлі худоби.

Сільсько-господарські продукти вивозять лише ферми, яких є дуже багато й дуже добре організовані. Ферми, в яких займають ся годівлею худоби, висилають теж більшу частину своїх продуктів на світові ринки. Африка, яка стала на світовому ринку як виробничка різних продуктів, починає відігравати на цьому ринку чимраз більшу роль через вивіз сировини й споживчих засобів, кількість яких поступово зростає.

Цілий африканський континент багатий на руду й мінерали. Найбільші на світі поклади золота й діамантів, багаті поклади плятини, міді, фосфатів, цинку та камінного вугілля. Нафту знайдено покищо лише в Єгипті. Також є не мала кількість продукції кавчуку, який збирають ще в примітивний спосіб у лісах.

Початково європейці брали з Африки лише те, що представляло собою найбільшу вартість тоб-то невільників і слоневу кість. Італійці й німці, шукали там території для колонізації своїми людьми, щоб розмістити там лишки свого населення і

запевнити їм засоби утримання. Мотиви, якими обоснують інші держави утримуючи колонії є досягнення впливів політичних (Франція), опанування шляхів, що ведуть на захід (Англія). Стремління Англії до оволодіння морського шляху до Індії було причиною до укріплення себе в південній Африці, та здобуття Єгипту зі східнім Суданом.

ЗАСОБИ КОМУНІКАЦІЇ

Засоби комунікації в Африці пристосовані до існуючих природних умов. В гористих частинах товар перевозять на хребтах мулів, в пустинях на верблюдах, в Судані та степових частинах Африки на ослах, в решті частини через хвороби тварин послуговуються носильниками, які по доброму шляху можуть перенести 30 кг. вантажу на 20-25 км.

На ріці Ніль є лодки арабські, між берегами великих озер і на ріках, особливо на ріці Конго великі човна. В південній Африці в степах, де можлива годівля худоби, для комунікації вживають великих возів,

які можуть брати зразу кілька тон товару. До возів запрягають 8-10 пар волів. Внутрішня частина Африки може бути зв'язана з морським побережжам лише залізницею, тому-то бачимо в Африці цілу низку залізниць, будованих для того, щоб створити зв'язок між водними шляхами й океаном. Досить густу залізничу сітку мають лише краї Атлясу й південної Африки.

Крім того в Африці появились автомобілі, досить сильні, щоб пересуватися спеціально приготованими шляхами. В останніх роках є вже встановлений повітряний шлях, для перевозу пасажирів і пошти. Крім того скрізь в Африці є телеграфічні лінії і ціла низка радіо станцій.

КОЛЬОНІЗАЦІЯ АФРИКИ

Кольонізація Африки не є можлива у всіх округах. Лише в підтропічному районі та на височинах європейець може знайти відповідне підсоння для свого існування, яке дозволяло б йому фізично працювати й не бути цілком залежним від рук місцевої людности. Але й до тих районів, доплив білих

не був більший, як до Америки й кількість їхня в північній та південній Африці, ледви сягає 2 міл чол.

В тропічній Африці не дозволяє осісти не лише висока температура, а й велика вогкість повітря. До перешкод викликаних невідповідним підсонням належать ще й хвороби т. зв. тропічні, що їх викликають різні комахи. Новіша медицина знайшла вже причини цих хворіб та способи їх поборовання. Осушуються болота, поливається нафтою стоячі води, які є розсадниками комарів.

Отже на низьких рівнинах тропічної Африки, білі люди не можуть перебувати довгий час навіть тоді, коли вони дуже уважають на себе й придержуються вимог гігієни.

Для кольонізації сприятливі є лише райони з підсонням не вогким, не гарячим і не малярійним, а воно є на височинах 1300 м.

Ціла Африка поділена між окремими європейськими державами: Англія, Франція, Іспанія, Португалія і Голандія. Як ми вже згадували, три держави є відносно самостійні Абіссинія, Єгипет і Ліберія.

З Африканських держав лише одна Абісинія оголосила про те, що вона згідна прийняти до себе одну тисячу чужинців на адміністративні посади. Умови матеріальні досить сприятливі, вимагається невеликого знання англійської мови.

Підсоння в ній гаряче, найменше +30° максимум 46·2°. Тому-то замешканими районами є височини понад 2 тис. метрів, де мешкають абісинці.

Столиця Абісинії Адіс Абеба на висоті 2440 м. Середня температура року є +15·3°. Управляють виноград і ячмінь.

Прем'єр південної Африки Смутс, про якого ми згадували вище, заявив про те, що він запотребовує кілька мільйонів людей для різних робіт, але застеріг, що вигляди на виїзд можуть мати хлібороби і техніки. Південна Африка з 2·5 міл. білих, на поверхні 0·5 міл. кв. миль, шукає добрих ремісників. Сподіваються там широкої індустріалізації, для якої запотребовується обучену робочу силу. Для її потреб її білого населення замало, хоч для чорної роботи з її 8-9 міл. кольорової людности забезпечена досить. Сотні тисяч людей облягає

щодня т. зв. „Південно-Африканський будинок“ в Лондоні, де намагаються одержати візу на в'їзд до Південно-Африканського Союзу, який в цілком в руках англійців. Особливо молодь хоче виїхати. В останніх часах, в зв'язку з відкриттям великих золотодайних піль, почалась знова велика еміграційна гарячка до цих сторін.

*

*

*

Така загальна фізична та економічна сторінка цих континентів, до яких можливо буде спрямована взагалі ціла еміграція, яка перебуває на теренах центральної, та західної Європи. Мирові, та інші конференції, які відбуваються весь час в різних містах старого та нового континенту, не вирішують покищо цього питання, хоч якась комісія в справі біженців раду радила, але ще нічого конкретного не договорились. У всякому разі будь-яких конкретних заяв в цій справі ані в пресі, ані в радіо не зустрічаємо. А якщо в пресі дещо інколи й зга-

дають, то ці відомості настільки одні другим протилежні й невідповідальні, що годі взагалі в що-небудь повірити.

Досі певним є лише те, що ті, які мають т. зв. „афідавіти“ на руках, мають деякі вигляди на виїзд, якщо зуміють оформити свої папери у місцевої влади в місці проживання, та у відповідному консульстві тої країни, до якої мають намір виїхати. Кажу ті ще мають деякі вигляди. Відомо, що СС. Василянки, мають договоренність з урядом США про те, щоб забрати необмежену кількісь дівчат на вчення до Філядельфії, на кошт Василянок (як це було оголошено в наших газетах) і хоч вони надіслали відповідні документи всім зголошеним, американське консульство у Відні відмовило дати візи на в'їзд, мотивуючи свою відмову тим, що немає транспорту, бо насамперед повертаються демобілізовані вояки, урядники та їхні родини і т. п. Розуміється невиключено, що той чи інший емігрант по спритності зуміє „проскочити“ маючи афідавіт, але таких буде мало. Всі інші мусітимуть в муках чекати на якийсь „дарований“ пароплав, що мав би їх пере-

везти, та ще й на милостиню в місці приїзду, щоб потрапити на чиєсь утримання. Хоч протягом цього року падали заяви й канадійського прем'єра про те, що Канада могла б прийняти кілька мільйонів осіб на ріллю і заяви австралійського прем'єра, та прем'єра південно-африканського Союзу, але це голі заяви або думки, з якими носяться ці поважні люди, не проводячи цього покищо в життя. Треба зважати ще й на те, що до роботи запотребовують лише хліборобів і невелику частину кваліфікованих техніків різної спеціальності. Не треба забувати того, що окремі уряди побоюються людей з Європи, щоб до них не занести якоїсь нацистівської чи іншої зарази, і для того буде ще перед „набором“ зроблена всім відповідна перевірка, і хто не зуміє довести чи обґрунтувати причин свого перебування на еміграції, той не може числити на переїзд будь-куди.

Справа з виїздом ускладнюється ще й тим, що УНРРА, яка до цього часу займається забезпеченням харчами, а до деякої міри й одягом всіх емігрантів, цього року має перестати існувати й емігрантами

має зайнятись якась інша організація, яка має бути створена. А доки вона уконститується і все інше, та візьметься за роботу як слід, пройде знова деякий час.

Якщо ще до того всього взяти під увагу, що наші комітети за океаном розпоряжають дуже малими грошовими засобами для того, щоб могли взяти на себе хоч частину емігрантів з тим, щоб вони не лягали тягарем для держави, то картина стане цілком ясною. Ми говорили про це зовсім ясно, знаючи, що очі наших людей звернені за океан, що всі надіються на розв'язання справи може і швидке, а на ділі вся справа дуже тяжка до поагодження. Особливо це торкається нашої інтелігенції, яка мабуть згідна десь працювати й на корчуванні лісів тільки, щоб вже осісти. Але це не так. Треба всім сміло дивитись у вічі майбутньому й зробити висновки. Але й не виключена справа, що коли б в Європі дійшло до дійсного замирення, вигляди на скоріший і легший переїзд покращали б.

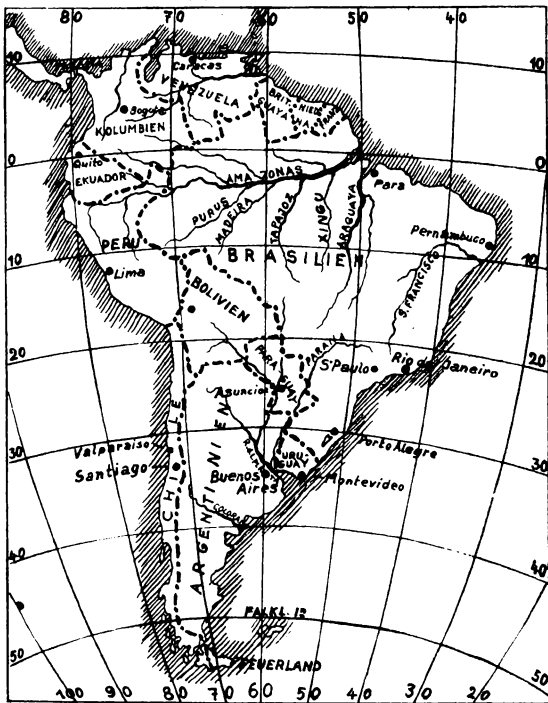

ПІВН. АМЕРИКА

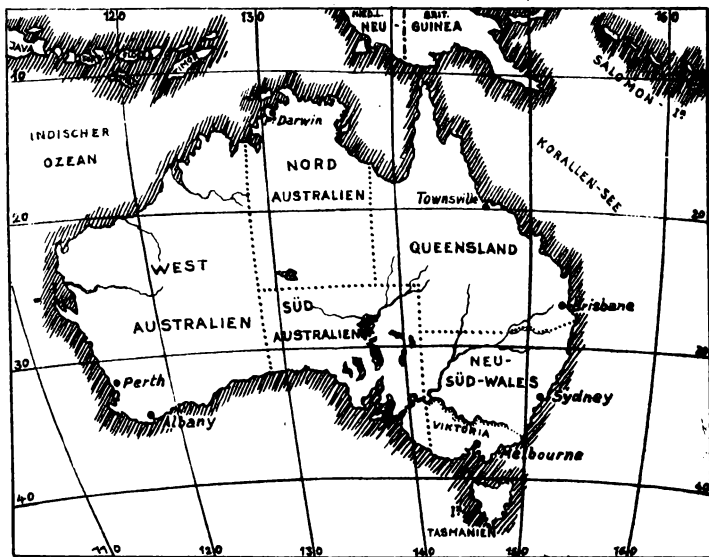
ПІВД. АМЕРИКА

АФРИКА

АВСТРАЛИЯ

АДРЕСИ УКРАЇНСЬКИХ ДОПОМОГОВИХ КОМІТЕТІВ

- БЕЛЬГІЯ: Comité Ukrainien de Secours en Belgique, 23, rue de l'Industrie, Bruxelles.
- ФРАНЦІЯ: Service Social Ukrainien 186, Bd St Germain, Paris 6°.
- АНГЛІЯ: 1) Central Ukrainian Relief Bureau, 218, Sussex Gardens, Paddigton, LONDON W. 2, England.
2) Ukrainian Relief Committee in Great Britain, 188, Cheetham Hill Road, Manchester 8, England.
- ШВАЙЦАРІЯ: 1) Croix Rouge Ukrainienne, Comité Central à l'Étranger, 1, Place du Grand Mézel, Genève, Suisse.
2) Association Suisse d'aide aux Réfugiés d'origine Ukrainienne «ASUR», 4, rue Charles Bonnet, Genève, Suisse.
- ІТАЛІЯ: Comitato Ucraino d'Assistenza ai profughi Ucraini in Italia, Passeggiata del Gianocolo 7, Roma, Italia.
- КАНАДА: Ukrainian Canadian Relief Fund P. O. Box 2136, Winnipeg, Man., Canada.
- США: United Ukrainian American Relief Committee, Inc. P. O. Box 1661, Philadelphia 5, Penna, U.S.A.
- АРГЕНТИНА: Comité Ucraino de ayuda a las victimas de guerra, Calle Victoria 676, Buenos Aires, Argentine.
- БРАЗИЛІЯ: Comité Ucraino de Auxilio as Victimas da Guerra, Rue Martim Afonso No. 381, Curitiba, Parana, Brazil.

З М І С Т

	стор.
1. Вступ	3
2. Північна Америка	8
3. Канада	11
4. Сполучені Штати Півн. Америки .	16
5. Південна Америка	20
6. Венесуеля	22
7. Колумбія	24
8. Еквадор	26
9. Перу	27
10. Болівія	28
11. Чіле	29
12. Парагвай	31
13. Урагвай	34
14. Аргентина	36
15. Бразилія	45
16. Австралія	49
17. Африка	55
18. Адреси Укр. Доп. Комітетів . .	71

Чотири карти

Популярна бібліотека «В-во Заграва»

випустила з друку:

1. Т. Шевченко . . Малий Кобзар
2. А. Лотоцький . Ведмедівська попівна
3. І. Франко . . . Мій злочин
4. Нашим найменшим Вибір казок і віршів
5. Грицькові пригоди Бурко і Мурко
6. Грицькові пригоди Кікі, Коко, Кудкудак
(ілюстровані)
7. А. Михайлович . На інших континентах
довідник про Америку, Австралію і
Африку з 4-ма картами.

в друку

Історичне оповідання для молоді

Genehmigt
von der Direction de l'Information Section du Vorarlberg
Bregenz, am 23. August 1946, Nr. 183